

**Sztáray Péter, a Külgazdasági és Külügyminisztérium államtitkárának beszéde
a COSAC elnöki találkozón**

Budapest, 2024. július 29.

Tisztelt Biztos Úr, Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

Bóka János európai uniós ügyekért felelős miniszter előadásában már részletesen kifejtette a magyar EU-elnökség prioritásait. A bővítéspolitikáról Várhelyi Olivér szomszédság- és bővítéspolitikáért felelős biztos átfogóan beszélt, ugyanakkor engedjék meg, hogy a kormányzat részéről is kiemeljek néhány gondolatot.

Az elnökségi periódus prioritásainak meghatározásakor olyan témákat választottunk, amelyek Magyarország és a többi tagállam számára is fontosak; ide sorolható a versenyképesség, az európai védelem, a demográfia, a migráció mellett a bővítés kérdése is, hiszen nagyban meghatározza az Európai Unió jövőjét. A bővítés kérdését stratégiai célnak tartjuk, amely geopolitikai, gazdasági és biztonsági szempontból is kiemelt jelentőségű és érdeke az Európai Uniónak.

Húsz évvel ezelőtt az Európai Unió Thesszalonikiben ígéretet tett arra, hogy a Nyugat-Balkán országai egy nap az Unió tagjaivá válhatnak. Azóta eltelt 21 év, és noha ezt az ígéretet még nem sikerült teljesíteni, "lépünk előre minden évben valamennyit" e téren. E térség országainak csatlakozása nem tűr halasztást, ellenkező esetben az Európai Unió hitelessége kerül veszélybe és instabilitás jöhet létre.

Magyarország számára nem ez az első alkalom, hogy meghatározó szerepet játszik az Európai Unió bővítésében: 2011-ben, az első Magyar EU-elnökség idején, kiemelkedő szerepet vállalt Horvátország csatlakozásának előmozdításában. Úgy tűnik, a történelem ismétli önmagát, hiszen ismét lehetőségünk nyílik a bővítés kérdésének előmozdítására.

Örömmel üdvözljük, hogy az ülésen a tagjelölt országok parlamentjeinek delegációi is részt vesznek. Magyarország mindig is támogatta azokat az alkalmakat, amikor párbeszédet folytathat a csatlakozási folyamatban résztvevő partnerekkel. Azt az elvet képviseljük, hogy többet kell beszélnünk a csatlakozási folyamatban résztvevőkkel, mint róluk.

Ki kell emelnünk a nemzeti parlamentek szerepét a csatlakozási folyamatok sikerében. Látjuk, hogy a csatlakozásra való felkészülés során mekkora szerepe van a megfelelő jogszabályok, reformok kidolgozásának és elfogadásának. Ezek nélkül nincs előrelépés. Emellett a nemzeti parlamentek közötti szakmai együttműködés, tapasztalatcsere is nagymértékben segíti a felkészülési folyamatot.

Magyarország mindig is elkötelezett támogatója volt az Európai Unió bővítésének. Meggyőződésünk, hogy a bővítéspolitika a leghatékonyabb eszköz a régió és az EU stabilitásának biztosítására, ezért kiemelten fontos az uniós bővítési perspektíva hitelességének megerősítése.

Ennek érdekében az EU-nak meg kell erősítenie a csatlakozási folyamat objektív kritériumokon és érdemeken alapuló jellegét. Ebből következően a feltételeket teljesítő országok számára lehetővé kell tenni az integrációban való előrehaladást.

Az Európai Unió számára is egy sorskérdés, hogy ki tudjuk-e terjeszteni a stabilitás zónáját, ezen keresztül ki tudjuk-e terjeszteni a biztonságot ezekre az országokra.

Ha végig tekintünk a Nyugat-Balkán országainak csatlakozási folyamatán, azt látjuk, hogy ezek az országok hosszú évek óta várnak arra, hogy az Európai Unió tagjai lehessenek. Ez a helyzet egyértelműen méltatlan, ezen túl kell lépniük.

A hosszú és eredménytelen várakozás miatt egyre nő a nyugat-balkáni társadalmakban az EU-szkeptikusság. Ha nem történik érdemi haladás, akkor azt kockáztatjuk, hogy az EU-tagság helyére más célok kerülnek, ami nemcsak az EU geopolitikai helyzetére, hanem a biztonságára lesz kedvezőtlen hatással. Az EU felelőssége, hogy ez ne történjen meg.

Tudatában kell lenniük annak, hogy ha az unió nem tudja kiterjeszteni a tagságot a Nyugat-Balkánra, más erők, más entitások, más befolyásoló tényezők fogják kitölteni azt a vákuumot, amit mi hagyunk üresen; ha az EU-nak globális politikai aspirációi vannak, azok valóra váltását helyben is el kell végezni.

Meggyőződésünk, hogy pozitív fejlemények történtek azokban a nyugat-balkáni országokban, amelyek technikailag már egyébként is teljesítették az előre lépéshez szükséges feltételeket. A csatlakozási tárgyalásokat meg kell kezdeni és fel kell gyorsítani, hogy biztosítsuk a Nyugat-Balkán mielőbbi integrációját az Európai Unióba.

A politikai segítség mellett hazánk technikai eszközökkel is segíti a balkáni országok integrációját. A térség valamennyi országában nagyköveti rangú integrációs szakértők segítik a szakmai felkészülést, ami egyedülálló módja a segítségnyújtásnak.

Fontosnak tartjuk egyúttal hangsúlyozni, hogy az EU belső reformja nem lehet a bővítés előfeltétele, és az erről szóló vita sem akadályozhatja a tagjelölt országok előrehaladását.

Magyarország nem híve annak, hogy a belső reform megváltoztassa az intézmények közötti egyensúlyt. Azt gondoljuk, hogy a minősített többségi döntések kiterjesztése nem az unió egységét fogja szolgálni. Ha nem veszik figyelembe a kisebbségi véleményeket, akkor a közösség egysége fog gyengülni.

Az egység érdekében arra kell törekedni, hogy a közös kül- és a védelempolitikában, amennyire lehet, megmaradjon az egyhangú döntés. Erre kiváló példa a NATO, ahol sokszor nagyon nehéz eljutni egy konkrét döntésig, de amikor megvan a konszenzus, akkor biztos, hogy minden egyes ország a döntés mögött áll, és a végrehajtás is nagyon erős lesz.

Elnökségünk alatt már zajlik az intézményi átmenet időszaka. Elkötelezettek vagyunk abban, hogy az átmenetet gördülékennyé tegyük, és konstruktív kapcsolatokat építsünk ki az új intézményi szereplőkkel. Elnökségi feladatainkat 'honest broker'-ként látjuk el.

Arra törekszünk, hogy érdemi előrelépést érjünk el a tagjelölt és a csatlakozni kívánó országokkal.

Különös hangsúlyt fektetünk a partnerországokkal folytatott rendszeres politikai párbeszédre, valamint a koppenhágai kritériumok teljesítésének támogatására. Kiemelten törekszünk arra, hogy a nyugat-balkáni partnereket jobban bevonjunk az uniós vérkeringésbe, szem előtt tartva azt a célt, hogy az EU többet beszéljen a nyugat-balkáni partnerekkel, mint róluk.

Fontosnak tartjuk a Nyugat-balkáni régióval való együttműködés fokozását a rendszeres és összehangolt látogatások, a partnereknek az uniós intézmények munkájába való nagyobb mértékű informális bevonása és az uniós képviselők látogatásainak összehangolása révén.

Az elnökség során elő fogjuk segíteni, hogy a Nyugat-Balkán térségét támogatni hivatott Növekedési Eszköz forrásai minél hamarabb rendelkezésre álljanak a régió országai számára.

Világos céljaink vannak az egyes csatlakozni kívánó országok esetében:

Szeretnénk kormányközi konferenciát tartani Szerbiával (3. klaszter megnyitása) és Albániával (1. klaszter megnyitása). E mellett szeretnénk minél több tárgyalási fejezetet lezárni Montenegróval is. Reméljük, hogy Észak-Macedónia esetében is előre tudunk lépni a tárgyalások érdemi megkezdésével, valamint bízunk abban, hogy Bosznia-Hercegovina kapcsán a tárgyalási keretet év végéig el tudjuk fogadni.

Továbbra is támogatjuk Moldova integrációját. Bízunk a munka konstruktív folytatásában Ukrajnával a június 25-i Kormányközi Konferencián lefektetett feltételek mentén. Reméljük, hogy Georgiával sikerül még az elnökségünk alatt megkezdni a csatlakozási tárgyalásokat.

Természetesen minden esetben elengedhetetlen az előre lépéshez szükséges feltételek teljesítése a tagjelöltek részéről.

A közelmúlt bővítéspolitikai eseményei közül kiemelkedő jelentőséggel bír a Montenegróval tartott Kormányközi Konferencia. Ennek az eseménynek a fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni, hiszen itt nyílt meg a lehetőség Montenegró számára, hogy lezárhasson tárgyalási fejezeteket – mindez olyan eredmény, amelyre 2017 óta nem volt példa egyetlen nyugat-balkáni országgal sem.

Montenegró előrehaladása fontos üzenetet hordoz: a szükséges reformok végrehajtásával lehetőség nyílik a csatlakozási folyamatban való előrehaladásra.

Nem értünk egyet Georgia csatlakozási folyamatának leállításával és az aktuális georgiai belpolitikai események kapcsán az EU-fősodortól eltérő véleményt képviselünk. Úgy gondoljuk, hogy a georgiai parlament szuverén döntése, hogy milyen törvényeket fogad el. Elnökségünk alatt változatlan célunk Georgia csatlakozási folyamatának elősegítése.

Ez az év az Európai Unió keleti bővítésének 20. évfordulója. Sokan kételkedtek abban, hogy az EU képes lesz 2004-ben nagyszámú tagállam integrálására – mind különböző erősségekkel, gazdasági struktúrákkal és társadalmakkal. Az azóta eltelt időben a közép-kelet európai országok óriási fejlődésen mentek keresztül, így bizton kijelenthetjük, hogy ez egy sikeres projekt volt.

2004. május 1-én Romano Prodi, a Bizottság elnöke azt mondta: „A mai bővítés az ötödik és a legnagyobb az Unió történetében, és nem is az utolsó.” Az azóta eltelt időben három ország csatlakozott az Európai Unióhoz, és mi arra törekszünk, hogy a következő hullám minél hamarabb megtörténjen.